

XULIO RICARDO TRIGO

LES VEUS DEL LICEU

*Dues històries d'amor, dos moments històrics
i un escenari excepcional.*

XULIO RICARDO TRIGO
LES VEUS
DEL LICEU

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: NOVEMBRE DEL 2015

© XULIO RICARDO TRIGO RODRÍGUEZ, 2015

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-1745-7

DIPÒSIT LEGAL: B.25.181-2015

FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.

CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA

IMPRÈS A: LIBERDÚPLEX

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

I

Barcelona, 1993

Sempre hi ha aquell instant en què els alumnes ja han marxat i pot disposar de la gran sala sense por de trobar-hi ningú. Sap que no és una bona idea obeir un impuls, sobretot si és de la naturalesa dels seus, que la major part del temps romanen amagats a pesar de mantenir-se en constant incandescència. Però no podria viure sense trepitjar l'escenari del Liceu. Els llums auxiliars ajuden a crear l'ambient tèrbol que dóna pas als somnis i qualsevol penombra és un principi d'esperança.

Quan es planta al bell mig de l'escenari, resulta difícil entendre els seus moviments. Sovint comença la representació pel final. Va girant el coll d'esquerra a dreta, com si contemplés un públic enfervorit, com si fossin centenars les figures que l'aplaudeixen i demanen un darrer esforç. Però aviat s'adona que no pot atendre aquell prec. S'assenyala el coll, articula una disculpa en veu molt baixa abans d'aplegar les mans davant el pit i demanar perdó. Poc després que una onada de silenci recorri el

teatre, alguns dels espectadors comencen a xiular, però l'Eduard ha perdut fins i tot aquell fil de veu que li permetia fer-se entendre. Ja ni tan sols els pot adreçar unes paraules.

Torna a la realitat i es pregunta si hauria passat d'aquella manera. El seu destí era debutar al Liceu, demostrar al món que les expectatives generades no eren fruit de la vanitat, ni propaganda per revifar un gènere que perdia fidels any rere any. Des d'aleshores pensa que, si no hagués succeït abans, quan estava a punt de concloure els seus estudis, li hauria sobrevingut al bell mig d'una actuació. Tal vegada el mateix dia de la seva estrena, quan davant les dificultats de l'ària «Credeasi, misera!», d'*I puritani*, l'òpera de Bellini amb la qual tots desitjaven que comencés la seva carrera, els petits símptomes que havien anunciat la malaltia s'haguessin apoderat de la seva veu, silenciand-lo sense remei.

Un succés d'aquella gravetat en el seu debut l'hauria conduït al suïcidi. Això es diu l'Eduard cada matí en aixecar-se; i també més tard, en una seqüència repetida, mentre camina per agafar el metro que el portarà des de la casa familiar de Sant Andreu fins al cor de la Rambla. Ja és costum que la monotonia doni pas a la resignació, que res no alteri una vida que ell mateix qualifica com a metòdica.

De sobte, mentre encara sent el ressò d'aquells aplaudiments impossibles, s'adona que ha d'aprofitar al màxim els instants de solitud a l'escenari. L'endemà comencen els assaigs de l'òpera *Il trovatore* i durant uns dies es trobarà la sala ocupada, amb tramoistes i cantants, perquers i il·luminadors; tots anant amunt i avall alhora que tracten de protegir-se de la síndrome que els assalta amb la proximitat del dia de l'estrena. N'hi han parlat

tant! A ell no li va estar permès d'experimentar-ho. I ja no ho farà mai!

El fet és que els metges sempre li donen esperances... Això seu no és definitiu, li diuen. Contínuament es descobreixen nous medicaments i en qualsevol instant hi podrem trobar una solució. Només hem d'estar a l'aguait. Torní d'aquí a uns mesos i li farem noves proves, analitzarem el cas... Cada vegada és el mateix, però per a l'Eduard ja no significa res, fa molts anys que s'entrena perquè no signifiqui res.

—Només faltaria, dedicar la meua vida a fer de conillet d'Índies... —rumia mentre una claror sobtada s'estén per la platea.

Tan sols dura uns instants, però la llum trenca el misteri i els somnis. Ja no sent el murmuri de desaprovació, els xiulets decebutos del públic. Les butaques desvelen la solitud de la gran sala buida i l'Eduard es pregunta qui pot rondar pel teatre a aquelles hores. Potser algú ja prepara les coses per als assaigs o en Robert, el cap de sala, fa una de les seves rondes per comprovar que tot és al seu lloc.

Ha vist poques persones tan geloses de la seva feina com en Robert. El pots trobar gairebé a qualsevol hora i, si no es tanquessin les portes del Liceu, la seva presència seria contínua, com la del fantasma de l'òpera. És un home estrany, però amb ell sempre ha estat amable, la qual cosa vol dir que ha permès les seves excentricitats.

Un cop trencat l'encanteri, la realitat s'imposa definitivament a les cabòries de l'Eduard. Esguarda una vegada més el teatre buit i es gira cap al lateral de l'escenari per marxar. Però quan comença a caminar ho fa sense presses, com si tornar a casa signifiqués abandonar els somnis.

És aleshores quan sent la veu. Hi ha un silenci esclatant a la sala, però no és el propi de la fi dels aplaudi-

ments; aquest sempre conté restes d'expectació, i de murmuris. Al contrari, és un silenci fred i aclaparador, un silenci que s'atura sobre els grans cortinatges i sembla fer estada als seus plecs.

Percep que la veu va cobrant forma a poc a poc. És suau i gràcil a la vegada; un autèntic cant d'àngel, tal com diu sovint la mare quan parla d'algunes cantants. La seva favorita és Kiri Te Kanava, i l'Eduard sap que la soprano neozelandesa omple moltes tardes Vil·la Bolskaia. Sobre-tot la interpretació que fa de *Tosca* en la versió gravada amb Georg Solti. Només l'escolta en solitud; la Irina fa molts anys que es resisteix a posar òperes que puguin moure a la tristesa quan ell és a la casa.

L'impacte que li produeix aquella ària viatjant entre les butaques vermelles del teatre és tan fort que les seves passes queden gairebé suspeses en l'aire. Ja no pensa a marxar, d'entrada ni tan sols pensa qui pot ser la posseïdora d'una veu tan magnífica. Es planta de nou a l'esce-nari i se centra només a copsar-la amb tots els seus sentits. Però de cop l'envaeix una sensació de desassossec, com si existís el perill declarat que tot formés part d'un dels seus somnis. Està convençut que si tanca els ulls la veu anirà desapareixent i, en obrir-los, ja només serà un record.

Se senten uns cops i la veu calla. La impressió és ben emprenyadora, igual que al bell mig d'un assaig, quan algú ensopega o fa un moviment inesperat. Però l'absèn-cia tan sols dura uns instants i aquell càntic ho envaeix tot de nou, com si hagués continuat el seu dolç recorregut en un volum molt baix i tornés a agafar altura.

L'Eduard ha identificat clarament l'ària: és de Monteverdi, de *L'Orfeo*, i li fa sentir aquella sensació de pau que de vegades l'acompanya quan escolta les grans veus. S'agraeix que la cantant assagi en solitari, oposant-se a la

particular disposició del músic italià —de Llombardia, creu recordar— a omplir l'obra amb el so dels instruments.

Quan s'acaba l'ària ja no se sent res. S'esforça a parar l'oïda, però el cant que omplia la sala principal del Liceu ha desaparegut. L'Eduard comença a fer-se preguntes. Qui és aquella dona que assaja Monteverdi? Recorda que *L'Orfeo* es representarà també aquella temporada, però, si no s'enganya, està programada per a les darreries de maig. Fa més d'una hora que s'han acabat les classes i no sembla que res justifiqui l'assaig.

Només hi ha una possibilitat i és que algú s'hagi quedat a la sala Mestres Cabanes, tot just a sobre de la principal. Però, aleshores, com podria sentir-se amb tanta nitidesa? Un nou soroll, com si desplaçessin cadires, potser les butaques d'alguna llotja. Pensa que això justificaria que fa uns minuts s'hagués encès el llum com per sorpresa. La claror d'abans torna a il·luminar la platea; ja no dubta que algú endreça els seients del públic pocs dies abans de la representació d'*Il trovatore*.

Però això no és el que li interessa. Decideix que ha d'anar a l'encontre d'aquella veu. Sens dubte és molt jove i li porta records que pensava ja oblidats per sempre. Fa tant de temps de la seva estada a Itàlia, tant, que ja no viu sota l'exigència constant que l'havia acompanyat des que era un adolescent.

Però recórrer les diverses sales del Liceu és una tasca complexa i la veu sembla haver callat definitivament.

Després d'uns instants d'indecisió, l'Eduard pensa que hi ha una manera més fàcil d'esbrinar-ho. Torna de nou sobre els seus passos per consultar en Robert. Ell porta el control de tot el que passa al teatre i li sabrà dir de qui és aquella veu esplèndida.

Vol creure que la veu tornarà de nou, que es repetirà

la màgia, però no sent res, tret d'un soroll de cadires i petits cops que semblen molt propers gràcies a l'esplèndida sonoritat de la sala. Així, recorre tot l'escenari i el vestíbul fins que troba en Robert als porxos de la façana de la Rambla.

El cap de sala s'acaba una cigarreta que, si s'ha de jutjar pel groc dels seus dits, no deu ser la primera. A la vorera hi ha diverses burilles i ell, en adonar-se de la presència de l'Eduard, intenta una disculpa.

—És un mal vici, ho sé, però he tingut un dia horros. Tothom s'ha posat d'acord per necessitar urgentment els meus serveis, avui... —diu mentre li dedica un somriure; li cau bé, el professor, sempre tan independent i silenciós, com si no existís, i pensa que si tots fossin així...—. Què? Encara no heu marxat a casa?

En Robert no té pressa per tornar a l'interior. Falta molt poc per a l'hora de tancar i ja ho deu tenir tot enllestit. Coneix l'estrany comportament de l'Eduard, i algú li deu haver explicat els problemes d'aquell professor de cant que anava per a gran estrella. Potser per això ja ni es preocupa si es queda més del compte a la sala principal; a més que, n'està convençut, ell sempre serà l'últim.

—No. Abans li volia donar les gràcies. Crec que no ho he fet mai i l'hi dec. Vostè és una persona molt discreta, Robert.

—Bé, no sempre... —respon el cap de sala mentre assenyala la nova cigarreta que, perduda la vergonya, consumeix àvidament—. D'altra banda, cadascú tenim les nostres manies, i jo no sóc ningú per jutjar els altres.

L'Eduard somriu, gairebé desitja compartir una cigarreta amb ell, però no fuma i, a més a més, segur que faria tard perquè el foc ja està a punt de cremar el filtre. Després mira a l'exterior; a l'altra banda de la Rambla, al

Cafè del Teatre, la gent s'hi congrega com cada vespre. Ell no ha entès mai per què és un cafè tan concorregut. Tant si tens la sort de trobar una taula com si no, resulta estret i incòmode, si més no per al seu gust. En Robert, mentrestant, ja ha acabat de fumar i llença la burilla a sota d'un cotxe amb un gest precís de l'índex i el polze.

—Bé, doncs ja sap que demà comencen els assaigs de l'obra de Verdi. Em sap greu, però trobarà la sala principal ocupada...

—Sí, ho sé. —És ara o mai, pensa l'Eduard—. Una última cosa: avui m'ha sorprès que algú assagés Monteverdi, quan falta tant per a l'estrena...

—Monteverdi! —L'expressió d'en Robert és d'absoluta sorpresa.

—Sí, la cantant és molt bona, però no he pogut descobrir on feia els assaigs.

—Esperi, esperi... No hi ha ningú a l'interior, tret de nosaltres dos. Fins ara no se n'ha parlat gens, de Monteverdi, a més a més. Falten quatre o cinc setmanes, abans faran *Il trovatore* —respon el cap de sala visiblement intrigat.

—Hi havia algú netejant... Segur que l'ha sentit, preguntem-l'hi!

—Netejant? Ah, és clar, ja sé què ha pogut passar, però... —En Robert comença a riure, ben satisfet d'haver-ne tret l'entrellat—. Perdoneu que rigui, però té el seu punt...

—Ara sóc jo el que no entén res. —Malgrat el somriure que li cobreix la cara, l'Eduard mai no troba que puguin ser divertides aquesta mena de situacions.

—Vostè mateix ho ha dit, estaven netejant...

—I?

—És ella, l'Anna, aquesta noia que han agafat de la *contrata*. Mira que l'hi he dit vegades en poc temps, però

continua posant la ràdio quan treballa, i a un volum altíssim!

—La ràdio? És impossible! El que jo he sentit era molt real. —Per molt que rigui, pensa l'Eduard, no em vendrà que es tractava d'una ràdio.

Però el cap de sala hi insisteix una vegada i una altra. Fins i tot sembla burlar-se de la seva manca d'oïda; tot un professor de cant i no distingeix entre les ones i la veu en directe, diu. Aparentment no vol fer sang, però l'Eduard està a punt de saltar quan la noia, aquella netejadora que els ha portat a una conversa tan poc lògica, es deixa veure als porxos.

És més aviat petita, de pell bruna, amb els ulls grossos i desperts, però es nota de seguida la seva timidesa. Tan sols els desitja bona nit i ja es llença amb agilitat esglaons avall. El cor de l'Eduard fa un salt quan adverteix la intenció del cap de sala, però no pot evitar que l'home l'abordi per fer-li la pregunta a la seva manera.

—Esperi! L'Eduard Rovira —explica assenyalant-lo— és professor al conservatori del Liceu i, no s'ho creurà, però ha confós la seva ràdio amb un assaig. Ja li vaig dir que la seva afició ens portaria problemes.

El to d'en Robert és marcadament irònic, però no sols l'Eduard se sent incòmode. La noia també sembla sorprendre's d'aquella reprovació: potser no ha acabat d'entendre-la. El mateix cap de sala, veient l'efecte que ha causat amb les seves paraules, intenta rebaixar-ne l'agressivitat.

—Bé, segur que devia ser molt bona, la cantant que estava escoltant. Montserrat Caballé, potser?

—Sé reconèixer la Caballé quan la sento, Robert!

—Ai, veig que digui el que digui no ens entendrem. Perdonin, només feia broma. És avorrit passar el dia en-

voltat de gent i que només puguis parlar dels problemes als lavabos o de l'horari de classes, tret de quan es fon alguna bombeta.

En Robert dóna la conversa per acabada. Tot i que la seva mà viatja fins a la butxaca de la camisa on guarda el paquet de tabac, no arriba a treure'l, si més no abans de desaparèixer cap a l'interior del Liceu. L'Eduard està tan emprenyat per la seva intervenció maldestra que no respon, només el segueix amb la mirada fins més enllà del vestíbul per assegurar-se que no tornarà a sortir.

Després es gira cap a la noia, desitjant començar de nou amb ella. Però l'Anna ha desaparegut; per molt que surt a la vorera i mira a banda i banda, s'ha fet fonedissa entre els turistes que passen amunt i avall de la Rambla.